

ODENSE
KOMMUNE

DYBDEGÅENDE ANALYSE AF BESKÆFTIGELSES- OMRÅDET

DYBDEGÅENDE ANALYSE AF BESKÆFTIGELSESSOMRÅDET

Odense har i en årrække været udfordret af en høj ledighed, og har i dag den tredjehøjeste ledighed i landet. Som en del af Budget 2017 blev der udpeget fem initiativer, som skal bidrage til at nedbringe ledigheden, og derved understøtte de to Odensemål om at flere kommer i uddannelse og job, og at borgernes indkomst skal stige. Et af disse initiativer er en dybdegående analyse. Denne skal bidrage med ny viden om ledigheden i Odense og til at identificere særlige højrisikogrupper blandt de jobparate ledige. Analysen skal understøtte Beskæftigelses Task Force Odense i dens arbejde med at opstille konkrete anbefalinger til, hvordan ledigheden i Odense nedbringes.

RESUME

Odense er en af de kommuner i landet, der har de vanskeligste rammevilkår i forhold til at hjælpe ledige i arbejde. Erhvervsdeltagelsen er lav og ledigheden er høj. Selvom der er relativt mange arbejdspladser i Odense, er der samlet set underskud af arbejdspladser på Fyn, og der er stor indpendling til Odense.

Ydermere er erhvervsstrukturen i Odense gennemgået en markant forandring gennem de sidste 20-30 år. Fra at være en stor industriby, hvor mere end hver femte arbejdede inden for industrien, er to ud af tre industriarbejdspladser forsvundet, og industrien udgør nu kun en lille del af det odenseanske arbejdsmarked og mindre end på landsplan.

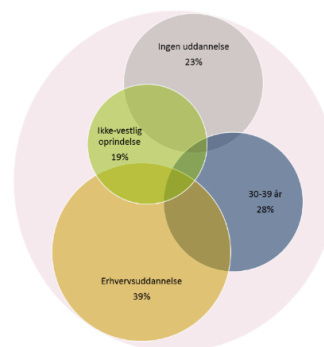
Umiddelbart ser Odenses ledighedsudfordringer ud til at ramme alle uanset alder, uddannelse, herkomst osv. Imidlertid kan der identificeres nogle særlige karakteristika, hvor risikoen for ledighed er særligt høj. Både i forhold til andre borgere i Odense, og i forhold til personer med samme karakteristika andre steder i landet.

Uddannelsesniveaue har stor betydning. Jo lavere uddannelsesniveau, des højere er risikoen for ledighed. **Personer uden uddannelse** udover grundskole har således den højeste risiko for ledighed, og næsten hver fjerde ledig i Odense har ingen uddannelse. Knap 40% af de ledige i Odense har en **erhvervsuddannelse**, og denne gruppe har også høj risiko for ledighed, og højere end i resten af landet. Blandt erhvervsuddannede ledige i Odense er der særligt mange med uddannelser inden for kontor og handel samt social og sundhed.

Risikoen for ledighed afhænger også af alder. Risikoen er størst for de **30-39-årige**, både i Odense og i resten af landet. I Odense er risikoen for denne aldersgruppe dog væsentligt højere, og dobbelt så høj som for 20-24-årige.

Hver fjerde ledig i Odense er af anden oprindelse end dansk, og generelt har **indvandrere og efterkommere** betydeligt højere risiko for ledighed. Særligt indvandrere og efterkommere af ikke-vestlig oprindelse er udsat, og har tre gange så høj risiko som personer af dansk oprindelse.

FIGUR 1. HØJRISIKOGRUPPER BLANDT ODENSES LEDIGE

Indsatsmæssigt ligger Odense lavt i forhold til antallet af samtaler med ledige og anvendelsen af virksomhedsrettede tilbud, som ifølge en række undersøgelser er de mest effektfulde redskaber. Desuden er der tendens til, at sanktionering anvendes i mindre grad end i landet som helhed. I løbet af 2016 og 2017 er der dog foretaget en række tiltag med større fokus på samtalen som indsats, øget brug af virksomhedsrettede tilbud samt sanktionering af ledige, der ikke lever op til rådighedsforpligtelsen.

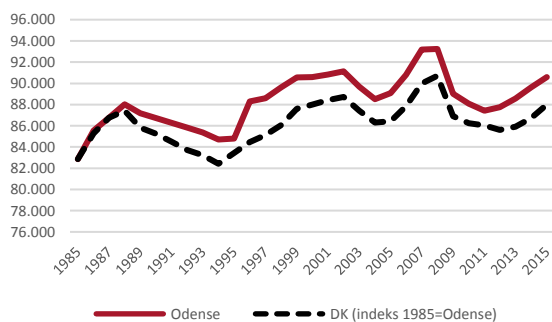
ERHVERVSSTRUKTUR

På trods af Odenses status som landets tredjestørste by, og en kommune med mange arbejdspladser, er Odense blandt de kommuner, der har de vanskeligste rammevilkår i forhold til at hjælpe ledige i arbejde¹. Dette hænger sammen med en række strukturelle udfordringer ikke blot i Odense, men på hele Fyn².

BESKÆFTIGELSEN

I slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne faldt beskæftigelsen i Danmark. Det gjorde den også i Odense, men i lidt mindre grad. Herefter har beskæftigelsen i Odense de sidste 20 år i store træk fulgt udviklingen på landsplan.

FIGUR 2. BESKÆFTIGEDE 1985-2015

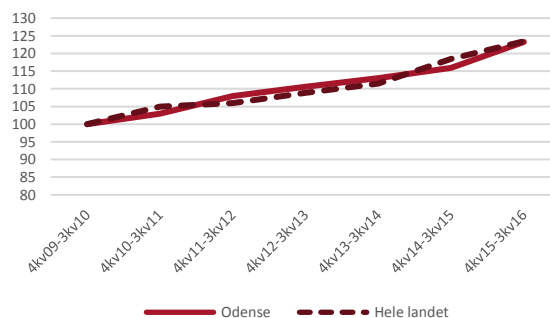
Kilde: RAS6XX (1983-1992), RASU2 (1993-2005), RASB1X (2006-2007), RAS302 (2008-).

Antallet af jobåbninger har været voksende i Odense i de seneste år, og har ligeledes fulgt udviklingen på landsplan. Samtidig vokser arbejdsstyrken i Odense.

Det er i sig selv positivt, men er også en medvirkende forklaring på at ledigheden ikke nærmer sig landsniveaue. Det voksende antal jobåbninger sammenholdt med en høj ledighed betyder samtidig en højere risiko for paradoksproblemer. Således er der i dag paradoksproblemer inden for blandt andet handel, hvor virksomhederne oplever mange forgæves rekrutteringer efter butiksmedhjælpere, samtidig med at der er mange ledige inden for området³.

¹ SFI (2013): *Kommunernes rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen*

FIGUR 3. UDVIKLING I JOBOMSÆTNING (INDEKS 4KV09-3KV10 =100)

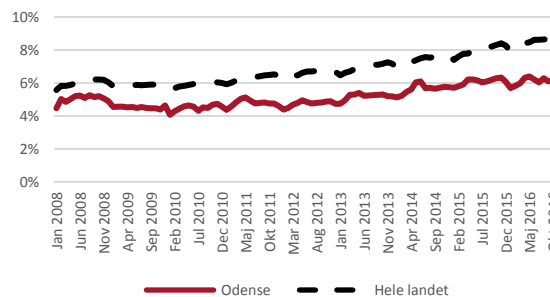

Kilde: Jobindsats.dk

Bem.: Jobomsætning er udtryk for, hvor mange personer, der er startet i et nyt job.

Samtidig dækker den stigende beskæftigelse over at andelen af de beskæftigede, der er udenlandsk arbejdskraft, er voksende. Fra at udenlandsk arbejdskraft udgjorde godt 4% i 2010 udgør udenlandsk arbejdskraft i dag 6% af de beskæftigede i Odense. I forhold til resten af landet er dette dog relativt lavt, idet næsten 9% af de beskæftigede i Danmark udgøres af udenlandsk arbejdskraft. Den højere andel på landsplan kan især tilskrives en høj andel i hovedstadsområdet og i Sønderjylland.

FIGUR 4. ANDELEN AF BESKÆFTIGEDE, DER ER UDENLANDSK ARBEJDSKRAFT

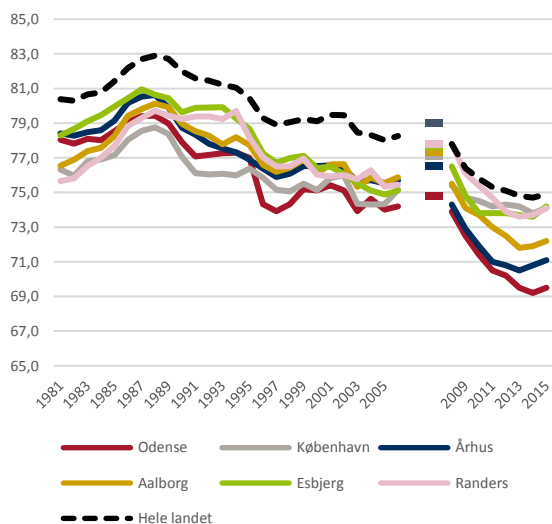
Kilde: Egne beregninger pba. Jobindsats.dk

Da Odense også oplever befolkningstilvækst, dækker de flere odenseanere i beskæftigelse således også over, at den gennemsnitlige erhvervsdeltagelse er aftagende. Dette gælder hele landet, men i særlig grad Odense. Generelt er erhvervsdeltagelsen lavere i de store byer end i resten af landet. Dette hænger blandt andet sammen med, at disse byer har mange studerende, som ikke indgår i arbejdsstyrken, medmindre de har et studiejob. Men den lave erhvervsdeltagelse gælder også i aldersgrupper med få studerende. Erhvervsfrekvensen i

² Rambøll (2012): *Strukturanalyse af arbejdsmarkedet på Fyn*
³ Jf. arbejdsmarkedsbalancen.dk

Odense ligger 4,6 procentpoint under København, og også betydeligt under de andre 6-byer.

FIGUR 5. ERHVERVSFREKVENSEN 1981-2015

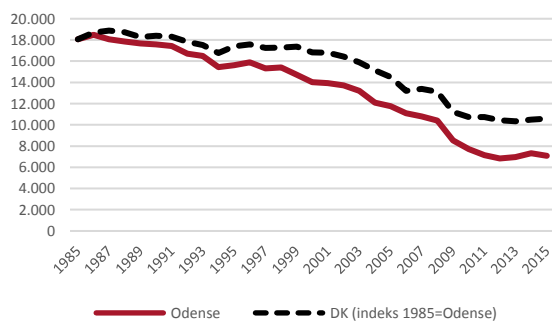
Kilde: RAS1, RAS1F og RAS200.
 Bem.: Der er databrud fra 2006 til 2007 på grund af strukturreformen og fra 2007 til 2008 på grund af ny datakilde i RAS.

Sammenholdt med den høje ledighed kan Odense således siges at have en dobbelt udfordring: Relativt få står til rådighed for arbejdsmarkedet – og blandt de der gør, er relativt mange uden job.

BRANCHER

Den overordnede beskæftigelsesudvikling dækker også over en voldsom nedgang i beskæftigelsen inden for industrien. I 2015 var blot 7.000 odenseanere beskæftiget i industrien. Det er kun lidt over en tredjedel af det antal odenseanere, der arbejdede i industrien for 30 år siden.

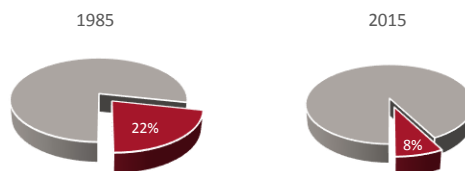
FIGUR 6. BESKÆFTIGEDE INDEN FOR INDUSTRIEN 1985-2015

Kilde: RAS6XX (1983-1992), RASU2 (1993-2005), RASB1X (2006-2007), RAS302 (2008-).

Mens mere end hver femte odenseaner i 1985 arbejdede inden for industrien, gælder dette kun 8% i dag. Så markante ændringer i erhvervsstrukturen stiller selvsagt store krav til arbejdsstyrkens omstillings- og tilpasningsevne.

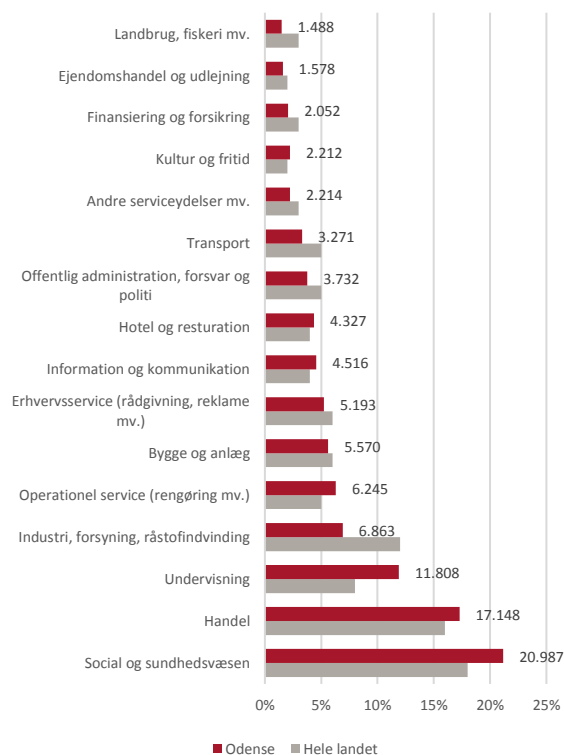
FIGUR 7. INDUSTRIENS ANDEL AF BESKÆFTIGELSEN I ODENSE

Kilde: RAS6XX (1985) og RAS302 (2015).

Ser vi i stedet på de knap 100.000 arbejdspladser i Odense er blot 7% inden for industrien, mens det på landsplan er 12%. Erhvervsstrukturen i Odense er desuden særligt kendetegnet ved relativt mange arbejdspladser inden for social- og sundhedsvæsen, handel og undervisning. Den offentlige sektor udgør således en stor del af arbejdsmarkedet i Odense. 60% af de odenseanske arbejdspladser er i den private sektor, mens det gælder for 66% på landsplan.

FIGUR 8. ARBEJDSPLADSER FORDELT PÅ BRANCHE

Kilde: RAS301.

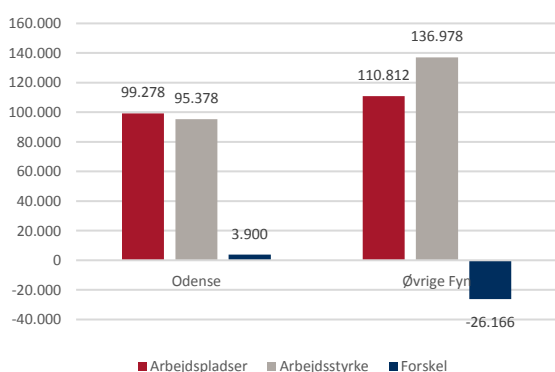
PENGLING

Arbejdsmarkedet og strukturelle forhold er regionale, og kan ikke isoleres til den enkelte kommune. Det kan således dokumenteres, at antallet af arbejdspladser i en kommunes pendlingsområde hænger signifikant sammen med den enkelte kommunes ledighed, mens der omvendt ingen statistisk sammenhæng er mellem antallet af arbejdspladser i den enkelte kommune og kommunens ledighed⁴.

9 ud af 10 odenseanere og fynboer generelt arbejder på Fyn, og det giver i den forstand bedre mening at tale om hele Fyn som ét arbejdsmarked. Dagligt pendler 25.000 fynboer fra andre kommuner til en arbejdsplads i Odense, mens kun det halve antal odenseanere pendler den anden vej.

Dette hænger sammen med det forhold, at der på resten af Fyn er et underskud på mere end 26.000 arbejdspladser i forhold til arbejdsstyrkens størrelse. Selvom der i Odense er lidt flere arbejdspladser end der er personer i arbejdsstyrken, arbejder hver fjerde beskæftigede odenseanere i en anden kommune.

FIGUR 9. ARBEJDSPLADSER OG BORGERE I ARBEJDSSTYRKEN

Kilde: RAS201 og RAS301.

En analyse foretaget af SFI har vist, at Fyn med en vis rimelighed kan inddrages i to pendlingsområder med henholdsvis Odense og Svendborg som centre (jf. figur 10)⁵. Men samlet set mangler der altså arbejdspladser på Fyn og i disse to pendlingsområder.

Skal Odenses ledighed nedbringes, er det således en god forudsætning at der skabes flere arbejdspladser i Odense og på Fyn, som er vækstpolitikens fokus. Men ikke mindst på det kortere sigt er der også behov for initiativer, der kan bidrage til et bedre match mellem de ledige i Odense og jobåbningerne på Fyn, og/eller som kan bidrage til at pendlingsområdet udvides og flere fynboer tager arbejde i Jylland og på Sjælland.

FIGUR 10. PENGLINGSOMRÅDER

Kilde: SFI (2013): Kommunernes rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen.

Bem.: Farverne illustrerer pendlingsområder identificeret af SFI. Et pendlingsområde består af kommuner, hvor der internt er meget pendling, mens der ikke er meget pendling ind og ud af området. Det mørkerøde område afgrænser således pendlingsområdet omkring Odense som centerkommune. Se bilag 2 i SFI (2013) for nærmere definition.

SFI's analyse viser, at Odense samlet set har nogle af de dårligste rammevilkår for at sikre en lav ledighed⁷. Skal ledigheden i Odense nedbringes til samme niveau som i resten af landet, kræver det derfor en ekstraordinær indsats af såvel kommune som borgere, og at man på alle parametre præsterer bedre end andre.

⁴ Jf. bilag 4.

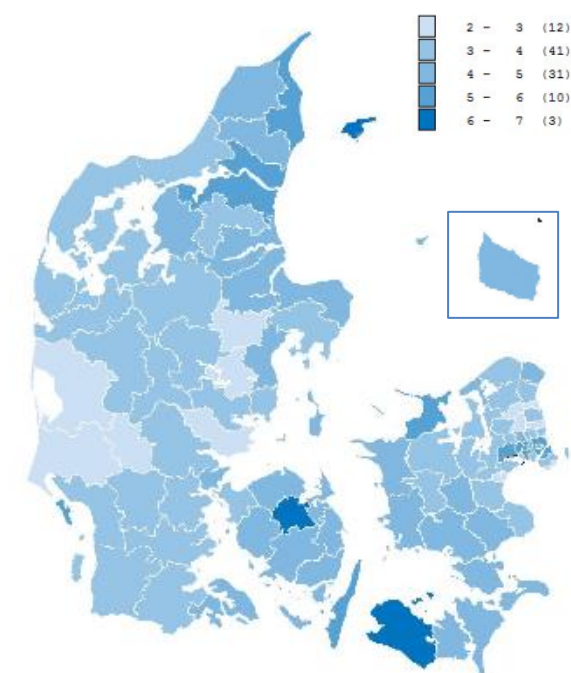
⁵ SFI (2013): Kommunernes rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen.

⁷ Ibid.

LEDIGHED

Odense har gennem de sidste små 20 år haft, hvad der kan betegnes som en kronisk højere ledighed end landsgennemsnittet. Odense har dog tidligere ramt landsniveauet momentvis. Siden Odense i 2006 sidst havde en ledighed på niveau med landsgennemsnittet, er forskellen gennem de seneste år imidlertid blevet større. Odense har i dag den tredjehøjeste ledighed blandt alle kommuner.

FIGUR 11. SÆSONKORRIGERET LEDIGHED, JANUAR 2017 (%)

Kilde: Danmarks Statistik (AUS08).

Løbende er der knap 6.000 ledige i Odense. Der er dog ikke tale om de samme 6.000 personer. Tværtimod dækker dette tal over, at der årligt er typisk 25.000-30.000 ledighedsforløb fordelt på mere end 16.000 forskellige borgere. Der er således en betydelig omsætning blandt de ledige, og mange er kun ledig i en kortere periode. Således er 26% af dagpengemodtagerne ledige i under 4 uger, mens det samme gælder for 7% af kontanthjælpsmodtagerne.

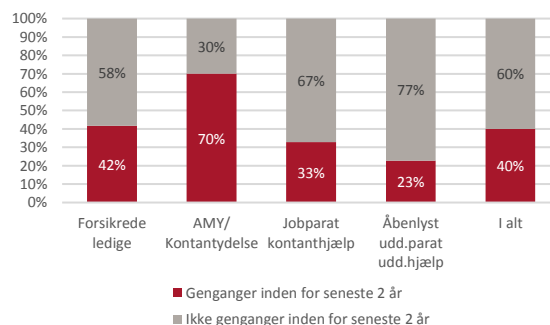
Samtidigt rammes en del dog af ledighed flere gange i løbet af et år, mens andre har vanskeligt ved at komme

⁸ Dvs. de havde været ledige i mindst 80% af tiden inden for det seneste år (opgjort uge 25 2016).

⁹ Der er opstillet en række forskellige logistiske regressionsmodeller baseret på individdata for hhv.

tilbage på arbejdsmarkedet. Ud af de knap 6.000 ledige er mere end 2.000 langtidsledige⁸.

FIGUR 12. GENGANGERE BLANDT NYLEDIGE I 2016

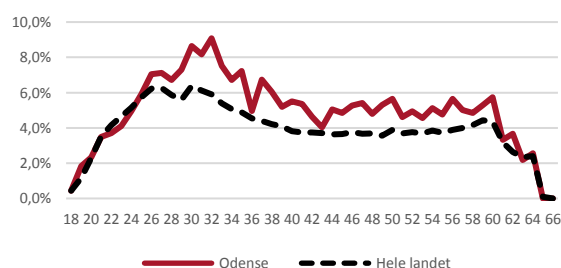
Kilde: Egne beregninger pba. Fasit.

Generelt rammer den højere ledighed i Odense alle grupper. Uanset køn, alder, herkomst og uddannelsesniveau er ledigheden således højere i Odense, end den er for personer med de samme karakteristika andre steder i landet. For at undersøge nærmere, om der alligevel er grupper der har særligt høj risiko for ledighed – både generelt og i forhold til resten af landet – er der derfor foretaget en mere avanceret statistisk analyse⁹.

ALDER

Særligt 30-39-årige har høj risiko for at blive ledig. I forhold til 20-24-årige har 30-39-årige i Odense således dobbelt så høj risiko for at blive ledig. Dette er også en væsentligt forhøjet risiko sammenlignet med samme aldersgruppe i resten af landet. For landet som helhed har 30-39-årige blot ca. 1,5 gang højere risiko for ledighed end 20-24-årige.

FIGUR 13. ARBEJDSLØSE I PCT. AF ARBEJDSSTYRKEN

Kilde: Egne beregninger pba. RAS2014.

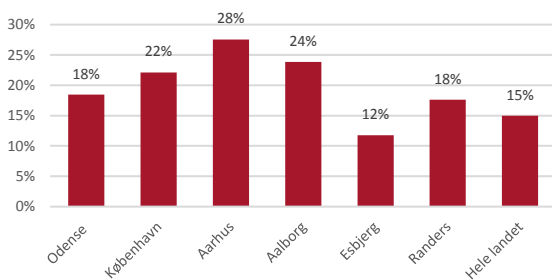
arbejdsstyrken i Odense og i hele landet. De centrale resultater af modellerne med størst forklaringsgrad fremgår af bilag 4.

UDDANNELSE

En mulig forklaring på den forhøjede risiko for ledighed blandt 30-39-årige i Odense kunne være, at Odense som uddannelsesby har en særlig udfordring med ledighed blandt nyuddannede.

I forhold til landsplan udgør nyuddannede da også en lidt større andel af de ledige i Odense. Men sammenlignet med de tre andre store uddannelsesbyer udgør nyuddannede en betydeligt lavere andel i Odense - og andelen er ikke større i Odense end i Randers.

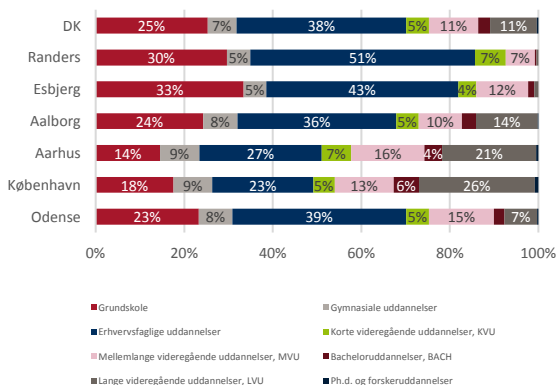
FIGUR 14. ANDEL AF LEDIGE, DER ER NYUDDANNEDE

Kilde: Egne beregninger pba. RAS2014 og UDDA2015.
 Bem.: Nyuddannede er her opgjort som personer, der har afsluttet en uddannelse inden for de sidste 23 måneder.

Generelt reducerer et højere uddannelsesniveau risikoen for ledighed. Risikoen for at blive ledig er således 40% lavere for personer med en lang videregående uddannelse sammenlignet med personer uden uddannelse. Imidlertid reducerer en erhvervsuddannelse kun risikoen for ledighed med godt 13%. Dette er også et markant resultat i forhold til resten af landet, hvor en erhvervsuddannelse reducerer risikoen for ledighed med godt 26%.

FIGUR 15. LEDIGE FORDELT PÅ UDDANNELSESLEVEL

Kilde: Egne beregninger pba. RAS2014 og UDDA2015.

Tilsammen udgør de to højrisikogrupper – personer uden uddannelse og personer med erhvervsuddannelse – således næsten 2/3 af alle ledige i Odense. Hver fjerde ledig har ingen uddannelse, og blandt de ledige, der har en uddannelse, er hver anden erhvervsuddannet.

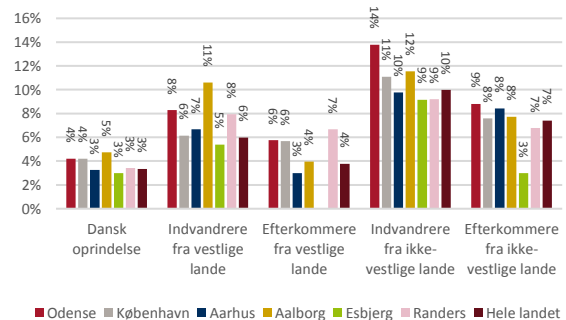
Dette gælder dog ikke kun Odense, men hele landet. Sammenlignet med de andre universitetsbyer, og særligt Aarhus og København, udgør disse to grupper dog en markant større andel af de ledige i Odense. Omvendt udgør personer med en lang videregående uddannelse kun lidt blandt de ledige i Odense. Mens hver fjerde ledige i København har en lang videregående uddannelse gælder dette kun 7% af de ledige i Odense – færre end på landsplan.

Kigger man nærmere på hvilke erhvervsuddannelser, de ledige har, er der særligt mange inden for kontor og handel samt social og sundhed. De to områder kan siges at udgøre to forskellige arbejdsmarkedspolitiske udfordringer på kort sigt. Mens der især efterspørges ufaglært arbejdskraft inden for handel, er der mange ledige med en detailhandelsuddannelse, og som så at sige er overuddannede. Omvendt er der omfattende mangel på social- og sundhedsassistenter, men mange ledige med en uddannelse som social- og sundhedshjælper, som altså er underuddannede i forhold til den efterspurgte arbejdskraft.

HERKOMST

En fjerdedel af de ledige i Odense er af anden oprindelse end dansk. Særligt indvandrere og efterkommere af ikke-vestlig oprindelse har forhøjet risiko for ledighed. Risikoen for ledighed er således tre gange så høj for ikke-vestlige indvandrere end for personer af danske oprindelse. Ydermere er ledigheden blandt ikke-vestlige indvandrere betydeligt højere i Odense end i resten af landet og de øvrige 6-byer.

FIGUR 16. ARBEJDSLØSE I PCT. AF ARBEJDSSTYRKEN

Kilde: Egne beregninger pba. RAS2014 og BEF2015.

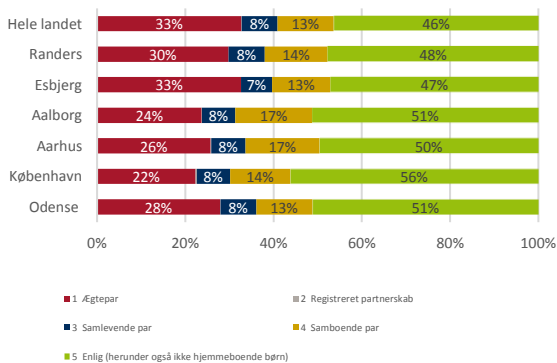
Generelt er der stor forskel på, hvordan indvandrere og efterkommere fra forskellige oprindelseslande klarer sig. Ikke bare i forhold til beskæftigelse, men også i forhold til skole, uddannelse og kriminalitet¹⁰.

Sammensætningen af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere kan således være en central del af forklaringen på den høje ledighed blandt denne gruppe i Odense sammenlignet med resten landet. Udover at Odense er blandt de kommuner med flest ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, er Odense netop kendetegnet ved at have en stor andel fra netop de lande, hvor der er størst udfordringer med blandt andet ledighed blandt indvandrerne.

FAMILIEFORHOLD

Halvdelen af de ledige i Odense er enlige. Det er en smule flere end på landsplan, og afspejler sandsynligvis også den lidt anderledes alders- og befolkningssammensætning generelt i Odense. Men det er værd at hæfte sig ved, at enlige har betydeligt højere risiko for ledighed end andre. Sammenlignet med enlige er risikoen for ledighed således kun 2/3 for samlevende og samboende, og 1/3 for personer der er gift eller lever i registreret partnerskab.

FIGUR 17. LEDIGE FORDELT PÅ FAMILIETYP

Kilde: Egne beregninger pba. RAS2014 og FAM2015.

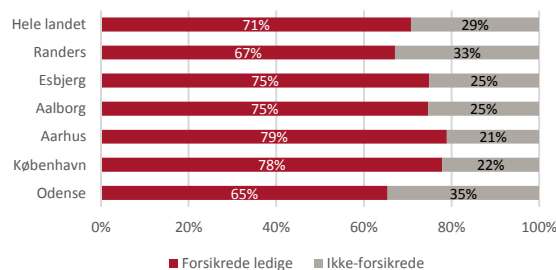
Risikoen for ledighed ser også ud til at hænge sammen med, om man har børn eller ej. Her er sammenhængen dog ikke entydig, idet risikoen er lavere for personer, der har to hjemmeboende børn, men højere for personer, der har fire eller flere hjemmeboende børn. Det er dog kun få ledige, der har fire eller flere hjemmeboende børn, og generelt adskiller de ledige i Odense sig ikke meget fra ledige i de andre 6-byer og resten af landet i forhold til antallet af børn.

¹⁰ Se f.eks. Danmarks Statistik (2016): *Indvandrere i Danmark 2016*

YDELSE

Derimod adskiller de ledige i Odense sig fra ledige i de andre byer og resten af landet på forsikringsgraden. 65% af de ledige i Odense er forsikrede. Det er en noget lavere andel end i resten af landet, og særligt end i de andre store byer.

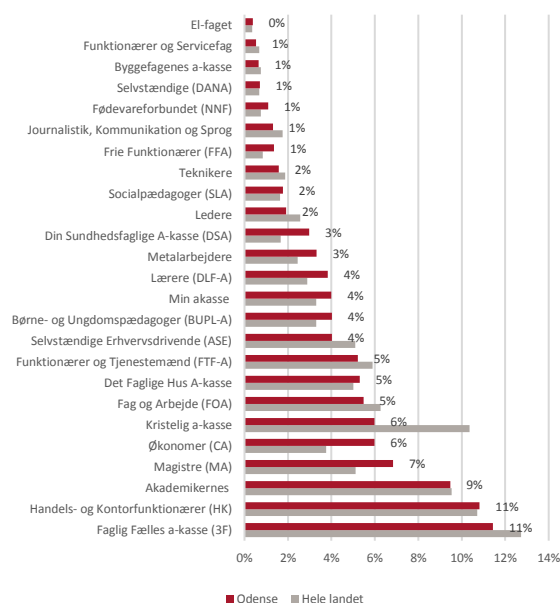
FIGUR 18. FORSIKREDE OG IKKE-FORSIKREDE LEDIGE

Kilde: Egne beregninger pba. AUF01.

Blandt de forsikrede ledige er hver femte medlem af enten 3F eller HK. Dette afspejler de lediges at en stor del af de ledige er ufaglærte eller uddannet inden for kontor og handel. Derudover er en femtedel medlem af enten Akademikernes, Magistrenes eller Civiløkonomernes a-kasse.

FIGUR 19. FORSIKREDE LEDIGE FORDELT PÅ A-KASSE (JULI 2016)

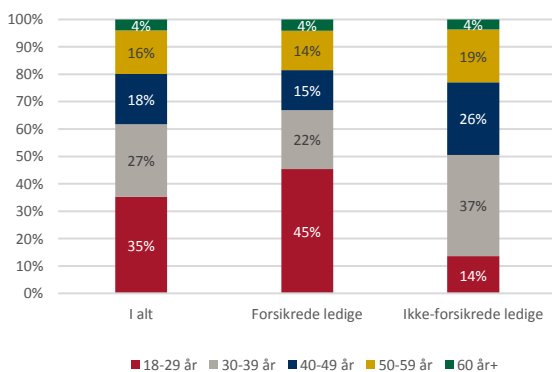
Kilde: AUF02.

Den større andel af ikke-forsikrede ledige i Odense kan hænge sammen med de relativt mange mænd blandt de ledige i Odense, de relativt mange ledige af anden oprindelse end dansk, og de relativt få højtuddannede.

En del af forklaringen kan også være, at flere kontanthjælpsmodtagere i Odense visiteres som jobparate og dermed tæller som ledige. Mens det cirka er en tredjedel af alle kontanthjælpsmodtagere i Odense, der visiteres som jobparat, gælder dette kun hver femte i København, Esbjerg og Randers. Om forskellen skyldes en anden visitationspraksis i Odense, eller om den blot er udtryk for at flere kontanthjælpsmodtagerne i Odense reelt er jobparate, er det ikke muligt at svare på uden en decideret sagsgennemgang. Jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense har dog ikke mere kontakt til sundhedsvæsenet end andre i arbejdsstyrken, hvilket kan indikere, at de er visiteret korrekt.

Overordnet er der nogle centrale forskelle i sammensætningen af de to grupper af henholdsvis forsikrede og ikke-forsikrede ledige. Hvor der for eksempel er en lille overvægt af kvinder blandt forsikrede, er 60% af de ikke-forsikrede ledige mænd. Ydermere er næsten halvdelen af de forsikrede ledige under 30 år, mens der kun er relativt få unge blandt de ikke-forsikrede ledige.

FIGUR 20. ALDERSFORDELING FOR FORSIKREDE OG IKKE-FORSIKREDE LEDIGE

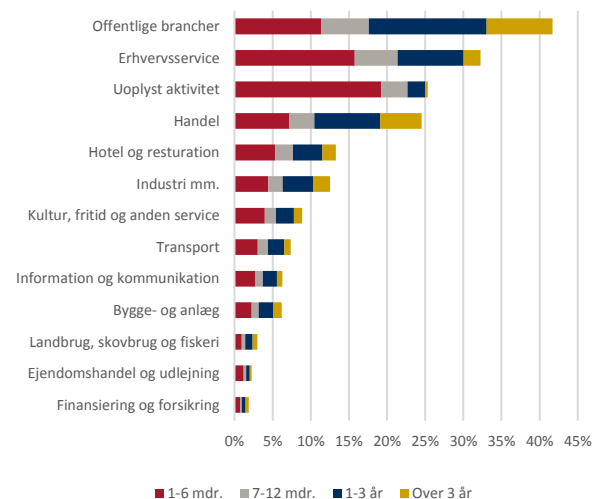
Kilde: Egne beregninger pba. DREAM og p-data.

ERFARING

En stor del af de ikke-forsikrede ledige er desuden kendetegnet ved ingen eller kun ringe erhvervs erfaring. Halvdelen har under et års erhvervs erfaring inden for de seneste fem år, og en fjerdedel har slet ingen. Dette afspejler dels, at nogle af de ledige kontanthjælpsmodtagere er unge, og at nogle kommer fra SU. Men det afspejler også, at en stor del af kontanthjælpsmodtagerne er langtidsledige, herunder de personer, der har opbrugt retten til dagpenge, og er

faldet ud af dagpengesystemet. Ud af alle langtidsledige i Odense er to ud af tre ikke-forsikrede.

FIGUR 21. ANDEL AF LEDIGE MED ERFARING INDEN FOR BRANCHEN, FORDELT PÅ ANCIENNETET I BRANCHEN DE SENESTE 5 ÅR

Kilde: Egne beregninger pba. DREAM.
Bem.: Ledige uge 25 2016.

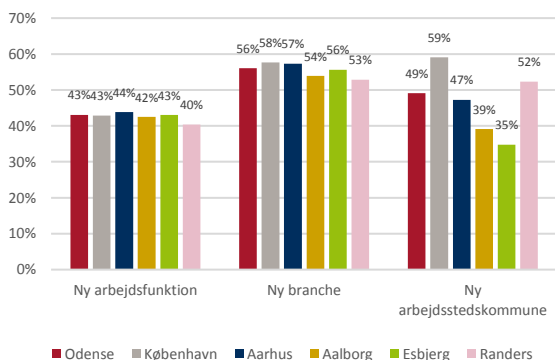
For de ledige der har erhvervs erfaring, afspejler denne uddannelsesbaggrunden. Godt 40% har erfaring fra det offentlige, og tæller især personer med social- og sundhedsarbejde, pædagogisk arbejde og kontorarbejde. Herudover har mange erfaring inden for især erhvervsservice og handel, som blandt andet tæller butiksarbejde og ufaglærte jobs med for eksempel rengøringsarbejde.

MOBILITET

Ser man på de ledige, der er kommet i job igen, tyder det ikke umiddelbart på, at mobiliteten skulle være mindre i Odense end i resten af landet. Andelen der har skiftet jobfunktion og branche er på niveau med de andre 6-byer, og andelen der har skiftet arbejdsstedskommune er større end i Aarhus og særligt Aalborg og Esbjerg.

Det skal dog bemærkes, at en sådan opgørelse i sagens natur kun siger noget om mobiliteten blandt de ledige, det er lykkedes at komme i job, og ikke noget om mobiliteten blandt de ledige, der ikke er kommet i job igen. Og som nævnt tidligere betyder Odenses vanskelige rammevilkår, at mobiliteten i Odense ikke bare skal være på niveau, men højere end andre steder, hvis ledigheden skal reduceres til landsniveau.

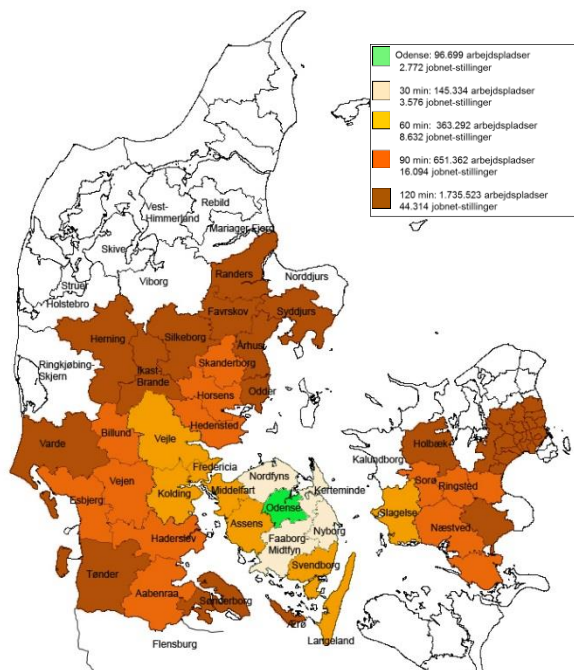
FIGUR 22. FAGLIG OG GEOGRAFISK MOBILITET

Kilde: Egne beregninger pba. RAS2012-2014.
 Bem.: Ledige i 2013, som var i beskæftigelse i 2012 og igen i 2014.
 Figuren viser andelen af disse, som efter ledighed arbejdede i en anden funktion, branche eller kommune end for ledigheden.

En faglig og geografisk bred jobsøgning kan være væsentlig for de ledige for hurtigt at komme i job. Søger man f.eks. kun job i Odense Kommune, var der i 4. kvartal 2016 knap 2.800 ledige stillinger slået op i jobnet. Udvider man sin jobsøgning til hele Fyn og trekantområdet, var der godt 8.600 ledige stillinger i jobnet.

FIGUR 23. SØGERADIUS MED ODENSE SOM UDGANGSPUNKT

Kilde: AMK Syd.
 Bem.: Transporttiden er opgjort vha. Krak som transporttid i bil fra Odense til hovedbyen i den enkelte kommune.

¹¹ Opgørelsen er alene foretaget blandt ledige, og siger således ikke noget om flyttemønstrene for aktivitetsparate

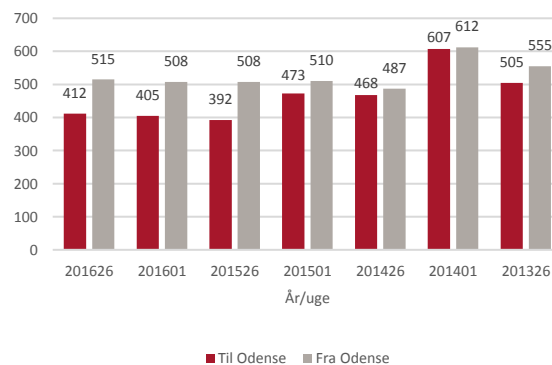
Derfor er der god grund til fokus på de lediges mobilitet. I en mindre spørgeskemaundersøgelse blandt 89 nyledige odenseanere angiver hver femte, at de højst kan bruge 30 minutter på at pendle til arbejde. Og hver tredje angiver, at de kun i ringe eller meget ringe grad søger arbejde inden for brancheområder, de ikke tidligere har arbejdet inden for. Undersøgelsen skal tages med forbehold på grund af det lille deltagerantal, men besvarelsene indikerer dog, at der for nogle ledige er udfordringer i forhold til mobilitet.

TIL- OG FRAFLYTNING

En hypotese kunne også være, at Odenses høje ledighed skyldes at byen på grund af sin størrelse og boligstruktur tiltrækker ledige fra andre kommuner. Et kig på flyttestatistikken viser da også, at typisk mellem 400 og 500 af Odenses ledige er flyttet til byen inden for det seneste år. Imidlertid flytter lige så mange borgere fra Odense, og er ledige i en anden kommune.

Opgørelsen fortæller ikke, om der er forskel på de ledige, der flytter til Odense og de, der flytter fra. For eksempel om de ledige, der flytter fra, er mere veluddannede end de, der flytter til¹¹. Hvis der eksempelvis er flere nyuddannede ledige, der flytter fra Odense end til, bidrager det også til at forklare de relativt få ny- og højtuddannede blandt de ledige, sammenlignet med eksempelvis København, og til at forklare Odenses ledighedsudfordringer generelt, idet højtuddannede ledige i mindre grad end andre rammes af langtidsledighed.

FIGUR 24. ANTAL LEDIGE, SOM INDEN FOR DET SENESTE ÅR ER HVV. FLYTTET TIL OG FRA ODENSE

Kilde: Egne beregninger pba. DREAM og p-data.

kontanthjælpsmodtagere, førtidspensionister og andre på offentlig forsørgelse.

INDSATS

Indsatsen i Beskæftigelses- og Socialforvaltningen beskrives nedenstående i forhold til fire områder: Organisation og medarbejdere, samtaler, sanktioner og brugen af beskæftigelsesrettede tilbud. De er brugt som analysefokus, -ramme og afsæt, da det er centrale elementer i forvaltningens arbejde med kerneopgaven: At få de ledige borgere (tilbage) i uddannelse eller job.

Beskæftigelsespolitikken samt uddannelses- og rekrutteringsstrategien har som et af sine fokusområder, at gøre dét som virker og dermed lukke de indsatser, som ikke giver den ønskede og forventede effekt. Forvaltningen er med afsæt i organisationsopbygningen fortsat i gang med at implementere hele konceptet bag mindsettet: Job og uddannelse først.

Beskæftigelses- og Socialforvaltningen arbejder i den forbindelse med at transformere samtalen fra at have fokus på sagsbehandling og myndighedsbetjening til i endnu højere grad at være indsatsen i sig selv med fokus på uddannelses- og jobrådgivning.

I relation til strategien vedrørende mødet med borgeren, er der i forvaltningen fokus på den lediges deltagelse i indsatsen (fremmøde til samtaler og tilbud) og lediges jobsøgning og rådighed. Derfor arbejdes der også på at bruge sanktioner mere aktivt ved udeblivelse fra samtaler eller tilbud og i situationer, hvor der er tvivl om den lediges rådighed. Brugen af sanktioner som et meningsfuldt redskab i uddannelses- og jobrådgivningen er der mere og mere fokus på i forvaltningen og i dialogerne med a-kasserne.

Beskæftigelses- og Socialforvaltningen er midt i en større omlægning mod primært at benytte tilbud, der foregår på en virksomhed (virksomhedspraktik, løntilskud mv.) eller tilbud, der indgås som supplement til et virksomhedsrettet tilbud (vejledning og opkvalificering mv.). I forlængelse heraf er der ligeledes fokus på at opnå mere og bedre viden om det rette omfangsmæssige brug af de virksomhedsrettede tilbud, så den største effekt opnås. Aktiveringsgraden er dermed også en relevant parameter at have med i forståelsen af brugen af tilbud.

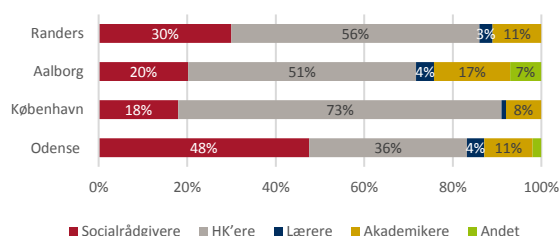
Odense Kommune har fra 2012-2017 været omfattet af frikommuneforsøget på blandt andet beskæftigelsesområdet. Det indebærer blandt andet at Odense har været fritaget for ret- og pligtreglerne for afgivelse af tilbud og jobsamtaler, og selv har kunnet tilrettelægge kadencen for tilbud og samtaler.

¹² Se blandt andet Rosholm og Svarer (2011): "Effekter af samtaler i den aktive arbejdsmarkedspolitik"

ORGANISERING OG MEDARBEJDERE

Beskæftigelses- og Socialforvaltningen er organiseret omkring kerneopgaven. Det betyder blandt andet, at en organisatorisk afgrænset del af organisationen har ansvaret for de forsikrede ledige samt de jobklare kontanthjælpsmodtagere, mens den anden organisatorisk afgrænset del har ansvar for de åbenlyst uddannelsesparate og de uddannelsesparate unge. Der er ligeledes en organisatorisk afgrænset del der har ansvaret for virksomhedsservicen. Forvaltningen har fokus på løbende at styrke samspillet mellem virksomhedsservice, der har kontakt til virksomhederne og viden om efterspørgslen efter arbejdskraft, og de afdelinger der har kontakten med de ledige.

FIGUR 25. MEDARBEJDERNES UDDANNELSESBAKGRUND

Kilde: Rundspørge blandt de forskellige kommuner.
Bem.: I opgørelsen indgår medarbejdere der arbejder med forsikrede ledige, jobklare kontanthjælpsmodtagere, Integration, uddannelseshjælp eller som virksomhedskonsulent.

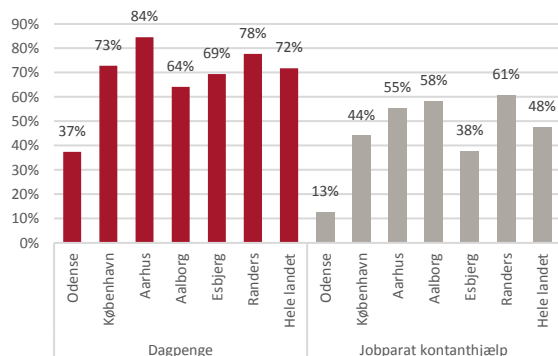
I forhold til sammensætningen af medarbejderne baseret på deres uddannelsesbaggrund, så er andelen af uddannede socialrådgivere større i Odense end de kommuner, der er sammenlignet med. Derimod er andelen af HK'ere lavere i Odense.

SAMTALER

Jobrettede samtaler er et væsentligt element i den aktive beskæftigelsesindsats. Mange undersøgelser dokumenterer, at samtaler, særligt tidligt i ledighedsforløbet, hjælper ledige hurtigere i job¹².

Ledige i Odense får færre samtaler tidligt i ledighedsforløbet end i de øvrige 6-byer og end i landet som helhed. Det gælder både når man ser på dagpengemodtagere og de jobparate kontanthjælpsmodtagere. F.eks. havde 37% af dagpengemodtagerne med 3-6 måneders ledighed i Odense i november 2016 fået mindst 3 samtaler – i hele landet var det 72%.

FIGUR 26. LEDIGE MED 3-6 MÅNEDERS LEDIGHED: ANDEL MED MINDST 3 SAMTALER. (NOV. 2016)

Kilde: Egne beregninger pba. Jobindsats.dk.

Odense har haft et lavere samtaleniveau over en længere årrække både for dagpengemodtagerne og for de jobparate kontanthjælpsmodtagere. Med Beskæftigelses- og Socialforvaltningens indsatsomlægning er der dog skarpt fokus på at styrke samtaleindsatsen. Det gælder både i forhold til omfang og antal af samtaler, men også i forhold til indholdet i samtalerne. Den indholdsmæssige del af samtalerne søges blandt andet styrket gennem opkvalificering af sagsbehandlere. Selvom samtaleniveauet fortsat er lavere end for landet som helhed, har samtaleaktiviteten – særligt for dagpengemodtagerne – været stigende i 2016¹³.

SANKTIONER

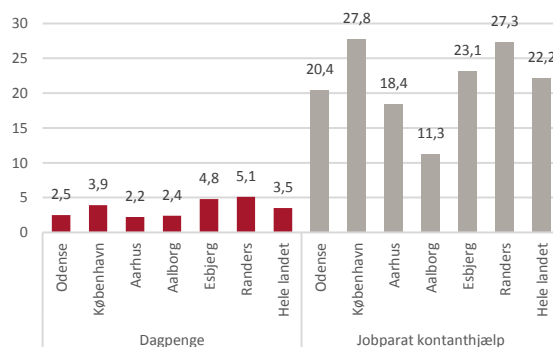
I arbejdet med at hjælpe ledige tilbage på arbejdsmarkedet er udgangspunktet en coachende og faciliterende tilgang. I de tilfælde hvor en ledig ikke lever op til kravet om at stå til rådighed, ikke har en tilstrækkelig jobsøgning eller ikke møder op til jobsamtaler eller beskæftigelsesrettede tilbud, kan pågældende dog sanktioneres og miste sin ydelse i en periode. For kontanthjælpsmodtagere er det kommunen, der selv foretager rådighedsvurdering og sanktionering. For dagpengemodtagere er det a-kassen, der foretager rådighedsvurderingen. Kommunen kan her foretage indberetninger til a-kassen om manglende rådighed eller fremmøde til samtaler eller tilbud, men det er a-kassen der tager stilling til en eventuel sanktion.

Odense sanktionerer de jobparate kontanthjælpsmodtagere i lidt mindre omfang end landet som helhed. Det varierer dog fra kvartal til kvartal. I 2015 og første del af 2016 sanktionerede Odense således lidt mere end landsgennemsnittet. Over det seneste løbende år blev

20,4% af de jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense sanktioneret. I hele landet var det 22,2%.

For dagpengemodtagerne har Odense over en længere periode sanktioneret mindre end landsgennemsnittet. Over det seneste løbende år blev 2,5% af dagpengemodtagerne i Odense sanktioneret. I hele landet var det 3,5%. Odense ligger dog på niveau med kommuner som Aarhus og Aalborg.

FIGUR 27. ANDEL SANKTIONEREDE LEDIGE, 4. KVT. 2015-3. KVT. 2016 (%)

Kilde: Egne beregninger pba. Jobindsats.dk.

Sanktioneringen af de jobparate kontanthjælpsmodtagere sker primært fordi kontanthjælpsmodtagerne har undladt at tjekke jobforslag og således bekræfte tilmelding som arbejdssøgende. I 2016 var 68% af sanktionerne på baggrund heraf. De resterende sanktioner blev givet på grund af manglende fremmøde til tilbud eller samtale.

Indberetningerne til a-kasserne sker i langt overvejende grad på grund af manglende fremmøde til samtaler. I 3. og 4. kvartal 2016 var mere end 90% af indberetningerne således på baggrund af manglende fremmøde til samtaler. Tidligere har manglende fremmøde til tilbud og generel tvivl om rådighed dog fyldt mere i indberetningerne. I løbet af 2016 er der for de forsikrede ledige indført selvbooking af samtalerne. Det har medført et højere fremmøde til samtalerne, og fremadrettet må der derfor forventes færre indberetninger til a-kasserne på grund af manglende fremmøde til samtalerne.

TILBUD

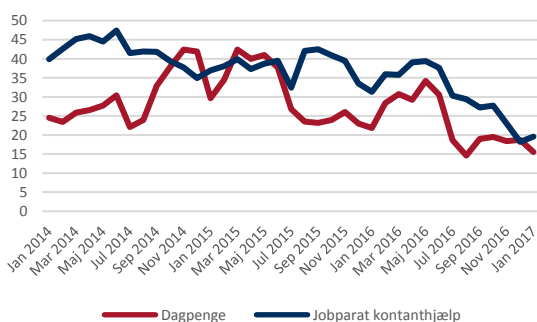
De rette beskæftigelsesrettede tilbud kan hjælpe ledige hurtigere i varig beskæftigelse. Beskæftigelsesrettede tilbud dækker både over virksomhedsrettede tilbud, som for eksempel løntilskudsjob, og over opkvalificerende tilbud, som for eksempel kurser og uddannelse. Analyser

¹³ Baseret på tal fra Beskæftigelses- og Socialforvaltningens fagsystem (Fasit)

viser særligt en god effekt af virksomhedsrettede tilbud i private virksomheder¹⁴.

Odense har i slutningen af 2016 et lavere aktiveringsomfang for de ledige end gennemsnittet i hele landet. Det gælder både for dagpengemodtagerne, men især for de jobparate kontanthjælpsmodtagere. I november 2016 var 19% af dagpengemodtagerne i Odense i et beskæftigelsesrettet tilbud. I hele landet var det 26%. For de jobparate kontanthjælpsmodtagere var 23% i et beskæftigelsesrettet tilbud mod 42% i hele landet.

FIGUR 28. ANDEL AKTIVERINGSBERØRTE LEDIGE I ODENSE (%)

Kilde: Jobindsats.dk.

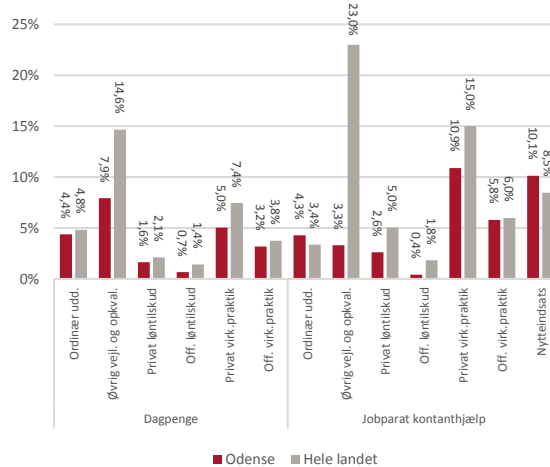
Aktiveringsomfanget har været faldende i Odense siden midten af 2015. Faldet i aktiveringsomfanget skyldes først og fremmest store fald i brugen af offentlige løntilskud og vejlednings- og opkvalificeringstilbud. Odense har tidligere haft et meget højt aktiveringsomfang for dagpengemodtagerne. I første del af 2015 var op mod 42% af dagpengemodtagerne i et beskæftigelsesrettet tilbud. Særligt var mange i et vejlednings- og opkvalificeringstilbud.

Det faldende aktiveringsomfang skal ses i lyset af den omstilling af beskæftigelsesindsatserne, forvaltningen er i gang med, hvor der i højere grad er fokus på indsatser, der er evidens for virker. Det indebærer, at flere større vejlednings- og opkvalificeringsindsatser er lukket, og at brugen af offentlig løntilskud er reduceret væsentligt. Fremadrettet skal fokus i højere grad være på virksomhedsrettede indsatser, især i private virksomheder.

Ser man på de enkelte aktiveringsredskaber, så er der færre ledige i Odense, der er i virksomhedsrettede indsatser end gennemsnittet i hele landet. Det gælder både for dagpengemodtagerne og de jobparate

kontanthjælpsmodtagere, og det gælder både for tilbud i private og offentlige virksomheder. Det er særligt tilbud i private virksomheder, der er evidens for virker i forhold til bringe ledige i job. Både for dagpenge- og kontanthjælpsmodtagerne er andelen af ledige i private virksomhedspraktikker og private løntilskud lavere i Odense end i hele landet. Der er dog en positiv udvikling, da antallet af dagpengemodtagere i private virksomhedspraktikker og private løntilskud i løbet af 2016 er vokset.

FIGUR 29. ANDEL DER HAR FÅET FORSKELLIGE TYPER BESKÆFTIGELSESRETTEDE TILBUD, 4. KVT. 2016

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Jobindsats.dk.

Tilbudstypen "vejledning og opkvalificering" består af ordinær uddannelse som er egentlige opkvalificeringstilbud, f.eks. AMU-kurser, og af øvrige vejlednings- og opkvalificeringstilbud, som f.eks. kan være jobsøgningskurser. Andelen af dagpengemodtagere der får ordinær uddannelse i Odense ligger tæt på gennemsnittet i hele landet. Andelen af jobparate kontanthjælpsmodtagere der får ordinær uddannelse i Odense ligger lidt over landsgennemsnittet.

Tidligere har en meget stor del af Odenses ledige fået øvrige vejlednings- og opkvalificeringstilbud, f.eks. i form af jobsøgningsforløb. Det har dog, som ovenfor nævnt, ændret sig væsentligt i løbet af 2016. Sammenlignet med landsgennemsnittet er der derfor i dag en relativt lav andel af de ledige, der får øvrige vejlednings- og opkvalificeringstilbud.

¹⁴ Se f.eks. Rosholm og Svarer (2011): "Effekter af virksomhedsrettet aktivering i den aktive arbejdsmarkedspolitik"

**ODENSE
KOMMUNE**